

84(55)6

А 49

Мухаммад
Али

Қўнғил
НАЙЛАРИ

Муҳаммад Али
КЎНГИЛ НАЙЛАРИ

Гафур Гулом номидаги нашриёт-матбаа ижодий уйи
Тошкент – 2016

Муҳаммад Али

КЎНГИЛ НАЙЛАРИ

Шеърлар

Достон

Гафур Гулом номидаги нашриёт-матбаа ижодий уйи
Тошкент – 2016

УЎК 821.512.133.1

КБК 84(5Ў)6

А49

Тўпловчи ва масъул муҳаррир

Сирожиддин Рауф

Али, Муҳаммад.

Кўнгил найлари / М. Али. – Тошкент: Гафур Ғулом номидаги нашриёт-матбаа ижодий уйи, 2016. – 236 б.

Ўзбекистон халқ ёзувчиси, Давлат мукофоти лауреати Муҳаммад Али шеърияти инсон руҳининг нозик тебранишларини идрок қилишга қаратилган, ҳикматларга бой, дилкаш, тарих туйғуси йўғрилган фалсафий талқинлари билан ажралиб туради. Унинг “Машраб”, “Гумбаздаги нур”, “Бешгул” ва бошқа дostonлари, “Боқий дунё” шеърий романи ўқувчиларга яхши маълум. Шоир гарчанд кейинги вақтларда кўпроқ тарихий проза билан машғул бўлса-да (“Сарбадорлар” дилогияси, “Улуғ салтанат” эпопеяси), назмда ҳам баракали ижод қилмоқда.

Қўлингиздаги китобда шоирнинг турли даврларда ёзилган энг сара шеърлари билан бир қаторда янги шеърлари ҳам ўрин олди.

УЎК 821.512.133.1

КБК 84(5Ў)6

© Муҳаммад Али

© Гафур Ғулом номидаги
нашриёт-матбаа ижодий уйи,
2016

ISBN 978-9943-03-920-9

ҚАСАМ

Жону танга қасам, Ватанга қасам,
Ватан деб жон фидо этганга қасам!

Турон деб ўртанган Темурбек ўғлон,
Ул ўғлон алқаган чаманга қасам!

Сўз сеҳри, камоли Навоийда жо,
Ул султон, ул шоҳи махзанга қасам!

Бобом хоки ётган шу азиз тупроқ,
Кимиёи саодат маъданга қасам!

Қасамки, бизлардан озод ва обод –
Ватан қолсин дебон айтганга қасам!

Аскарман, юртни деб белларим боғлиқ,
Мардона отилган қадамга қасам!

Мен учун дунёда ўшал ягона
Ул оҳу, ул сиймин баданга қасам!

Юрт эркин, эл бахтин куйлайман баланд,
Қўлдаги найзамас, қаламга қасам!

Фақат Ҳақ йўлида қалам тутдим мен,
Жону танга қасам, Ватанга қасам!

* * *

Болалар улғаймоқ истарлар,
Дунёни чулғамоқ истарлар.
Кексалар яшармоқ истарлар,
Ёшларин яширмоқ истарлар.
Ҳаёт на кексарур, яшарур,
Ул – қари, ул ёшдир бир умр...

* * *

Бир йигит бор, келишган, гўзал,
Бир ушлаган олмасин узар.
Йўлларида, ҳе, қанча кўзлар,
Ўзин қайга қўёлмай бўзлар.
Бир қиз ҳам бор, ишвакор оҳу,
Йигитларнинг тугамас оҳи,
Ёндирадур оламини, ёҳу,
Қасд айласа қасдли нигоҳи!
Бироқ улар хоҳи эрта-кеч,
Бир-бирига етолмаслар ҳеч...

* * *

Қачонлардир яшаган Хайём.
Деган эди: “Дунё бебаҳо.
Мен ҳам бир кун ўлгум, вассалом!
Тупроқ бўлар дурри бебаҳо”.
Қачонлардир яшаган Хайём.
Ажаб, шундай экан-да дунё!
Хайём ўзин этади инкор.
Ундан қолмиш дурри бебаҳо
Ҳануз тирик, ҳануз фусункор!
Ажаб, шундай экан-да дунё.....

* * *

Майлига йиғлангиз, йўқ эътирозим,
Ихтиёр қилмасман кўз ёшингизни.
Севгида ҳам бўлгай тошу тарози,
Бурчим огоҳ этиб қўймоқлик сизни:

Кутмангиз шафқат.

Фақирнинг биргина бор илтимоси,
Олий ишқ ҳурмати, боқмангиз қия.
Куйиб кул бўлмиш бу юракни, рости,
Кўз ёшлар селида сўндирай дея,

Уринманг фақат...

СОНЕТ

Бўлдим не-не шаҳарларда мен,
Бегоналик ҳиссин туймадим.
Яйраб-яйраб кулдим, ўйнадим
Намхуш-намхуш шаҳарларда мен.
Қишлоқларга боқдим, туймадим,
Кулиб келган баҳорларда мен.
Қовоқ уйган қиш-қорларда мен
Завқланишни асло қўймадим!
Тушунмайман, аммо негадир,
Кўҳлик кўринади кўзимга,
Чет қишлоғим, чўлим ўзимга.
Юрагимдан топганми қадр,
Кўчалари тупроқ бўлса ҳам,
Шўр, чанглари кўпроқ бўлса ҳам...

ШАРИФА

Сени қора дедилар,
Сени хафа қилдилар, Шарифа, Шарифа.
Аммо ноҳақ эдилар,
Менинг қалбим тилдилар, Шарифа, Шарифа!

Кўзинг кўзимда эди,
Кўнглинг кўнглимда эди,
Мисли фаришталигинг
Тушмас, ўнгимда эди.
Ёшинг ёшимда эди,
Ошинг ошимда эди,
Сенга тушган хижиллик
Менинг бошимда эди.

Фисқу фужур тақдилар,
Таъбингни тун қилдилар, Шарифа, Шарифа,
Зимдан, зимдан боқдилар,
Ва хохолаб кулдилар, Шарифа, Шарифа.

Олам тик турармиди,
Олам тинч турармиди,
Шунча бадбўй миш-мишдан
Барқарор бўлармиди?

Менинг қайлиғимсан-ку,
Айни лойиғимсан-ку?
Сени ким бетоб дегай,
Сиҳат-соғлиғимсан-ку!

Енгилтак қиз дедилар,
Тарихингдан тушдилар, Шарифа, Шарифа.
Яхши хислатинг юлқаб,
Юз ёмонни қўшдилар, Шарифа, Шарифа.

Кўзинг кўзимда эди,
Изинг изимда эди.
Сенинг бутун ҳаётинг
Битта сўзимда эди.
Парво қилма, жонона,
Сўлма ҳеч бир замона!
Юракдаги сўзларим
Миш-мишларга бегона!

Сени кўролмадилар,
Тинчиб туролмадилар, Шарифа, Шарифа.
Аммо кўнглимга зарра
Шубҳа сололмадилар, Шарифа, Шарифа...

* * *

Нетай, кечмиш ҳар айёмингга
Ошно, шерик бўлолмадим ман.
Қўй, альбоминг кўрсатма менга,
Дил ёнмасин дарду аламдан!
Шукуҳингни бош эгиб маъюс
Кўрмаганим минг марта афзал.
Тагин кўриб: “Гўзаллик, афсус,
Фоний экан” демай у маҳал...

ҚЎЗИЧОҚ

Яшил ўтлоқ эркаси, сакрай-сакрай тинмайсан,
Оламда не гаплар бор, англамайсан, билмайсан...

Майсаларга эгиб бош, курт-курт қиласан доим,
Онанг суйиб юнгларинг ялаб қўяр мулойим.

Нарироқда аллаким сени кузатар шу чоқ,
Кўзларида недир бор, ёнида совуқ пичоқ...

Сенга боқиб кўзлари тиниб кетса, ажабмас,
Сенга қадар пичоғи синиб кетса, ажабмас...

ЮРАГИМ

1

Қайларгадир интиламан жимгина,
Шовқинлардан, суронлардан йироқда,
Тўқишларим оддийгина, жўнгина,
Кўчирмадим ҳали уларни оққа.
Шодликними, қайғуними ахтариб,
Хаёлларим элдан бурун чопарлар.
Шамоллардай кезиб бебош, сарсари,
Дўстларинми, душманларин топарлар.

2

Шодлик қайдан келар экан, ажабо,
Қайғу эса қаердадир яширин.
Бир-бирларин кўролмаслар доимо,
Гоҳ иккисин этолмайсан ажирим.
Инсон илк бор келганида дунёга,
Томоқ дарди унга эди ошино.
Шодлик, қувонч қайдан келди бинога,
Қайдан чиқди қайғу деган муаммо?

“Ёлғиз” куйин тинглайман-у, дўстгинам,
 Нимадандир зирқирайди вужудим.
 Чўлда танҳо қолган каби бўлурман,
 Ҳеч бормикин ёлғизликнинг ҳудуди?
 Мана, рубоб чидолмасдан йиғлайди,
 Торларини узмоқчими дутор, воҳ!
 Гижжак шўрлик ўз бағрини тиглайди,
 Фақатгина доирадир бепарво.

Тамаки, рост, дўстим, эмас безарар,
 Оғу каби қуйилади танамга.
 Нолимайман лекин, ҳар шому саҳар
 Аччиқ тутун тўлиб олса хонамга.
 Ўз ишини билиб қилар инсонлар,
 Гоҳ насиҳат бефойдадир уларга.
 Мен чекаман хаёлда зўр ишонч-ла
 Тутунлардан фориг бўлмиш кунларга.

Тоғ бошига чиқиб кетдим девнамо,
 Бир томоша айлай дея водийни.
 Водий гўзал: тинглаб бўлмаскан аммо
 Қўй-сигирлар маъраши-ю додини.
 Ариқларнинг жилдираши йироқда,
 Булбулларнинг олислиги ҳақиқат.

Бунда совуқ; Ер шовқини қулоқда,
Булутлар-ла ошно тутиндим фақат.

6

Юксакларда, қора осмон остида,
Онда-сонда қўниб ўтаркан булут,
Заҳмат шоҳи Прометей устида
Жигар чўқиб ётар ҳали филбургут.
Бизга аён, бургут кучи ҳад билмас,
Прометей омон қолмоғи душвор.
Лекин, ажаб, бизларнинг-чи, бургутмас,
Ул инсонга ишончимиз улғувор.

7

Мен истаган ҳаёт ҳали олддадир,
Меҳри билан, қаҳри билан жамулжам.
Баъзан юрак қургур ўзин алдайди,
Дейди: “Мана ўша ҳаёт, ўша дам!”
Йўқ... Ҳисларим яна олис йўлдадир,
Бирга юрак қўрқуви ҳам далдаси.
Мен истаган ҳаёт ҳали олддадир,
Бугунгиси, фақат унинг ваъдаси.

8

Йўқлик коми тортиб кетди кунларим,
Хотирада қолди ёлғиз хаёли.
Қандай кечди кундузларим, тунларим?
Улар бари сокин дарё мисоли.

У кунлардан нега рози эмасман?
У кунларни кўргали йўқ кўзларим!
Бугун шундай ҳақиқат-ла мен мастман:
Ақлимиз кеч кирар экан, дўстларим.

9

Ёруғ ҳаёт берган қувонч, лаҳзалар,
Гўё лабга тегиб соб бўлган шароб.
Тинчланолмас юраккинам, қанчалар –
Жуфт оҳу кўз дилга солган изтироб!
Мен англайман шунда инсон шахсини,
Ўйлайманки, бу таъбирим жоизроқ:
Шодликда у олгай тоғлар таҳсинин,
Қайғуда-чи, чумолидан ожизроқ....

10

Ҳақиқатим бўлар эди ягона,
Хаёлимга кирган қаро кўзгача.
Менга қайғу, ташвиш – бари бегона!
Ҳайҳот, ҳаёт ҳақиқати ўзгача!
Келишолмас ўша икки ҳақиқат,
Ҳар сония тўқнашарлар иккиси.
Шундан ҳаёт даққиси ҳар дақиқа,
Шундан кўнгил ўқтин-ўқтин йиғиси.

11

Яширмайман, нелар кутиб ҳаётдан,
Кўзларимга жо этганман кечалар.

Кута-кута, олий умидга, зотан
 Етолмайин ўтиб кетди нечалар!
 Не кутасан қовуштириб қўлингни?
 Мўминларга ахир ҳаёт бегона!
 Англагилки, ким истайди ўлимни,
 Кутмоқликка мажбур бўлади яна.

12

Кимларнингдир, балки, бахтин қўриқлаб,
 Тортишамиз фақат жўшқин ва дангал.
 Лекин шунда ўз мақсадин улуғлаб,
 Бахтимизга кимдир солади чангал.
 Биз билмаймиз, дунё ишин измида
 Айтишамиз, койишамиз, юрамиз.
 Барчамизга парво қилмай, жимгина –
 Ўз йўлида айланади куррамиз...

ДАЛАЛАРГА ҚИЛАЙЛИК ТАЪЗИМ

Далаларни йўқлаб қўяйлик,
Қиш бошламай мастона базм.
Юр, шаҳарнинг эркаси – Лайли,
Далаларга қилайлик таъзим!

Тиним билмай кунларинг ўтди,
Ташламасдан бир зум шаҳарни.
Мен далалар қўйнида кутдим,
Ҳар файзиёб шому саҳарни.

Доно юрак хуноб қилганда
Ўшаларга ёрилдим фақат.
Тентак ақл қаҳқаҳ урганда,
Ўшаларга берилдим фақат.

Вужудимга қуёш қуйилса,
Дардларимни тинглайди улар,
Гоҳ қувончдан гулларга тўлса,
Гоҳо сўлгин инграйди улар!

Унда кузак кезмоқда ҳозир,
Балки йўқдир хандон лолалар.
Нечоғлик соз! Йўқласак ахир,
Яшнаб кетар сўлгин далалар!

Юргил, эркам! Шаҳар бозорин
Ноз-неъматга тўлгани ҳаққи,
Сен кирганда, бой дўконларнинг
Қучоқ очиб тургани ҳаққи,
Далаларни йўқламоқ, майли,
Бўлиб қолсин одат ва расм.
Юр, шаҳарнинг эркаси – Лайли,
Далаларга қилайлик таъзим!

ҚИЗ ҚҰШИҚ АЙТАДИ

Қиз құшиқ айтади юраги тўлиб,
Нурафшон туюлар зим-зиё кеча.
Қиз құшиқ айтади юраги тўлиб,
Қийқиран тутолмай ўзин бир неча.

Қиз құшиқ айтади юраги тўлиб,
Мен чиқиб кетаман осмон-фалакка.
Қалбимга қайдандир шеърлар қуйилиб
Ул осмон-фалакда қўймаслар якка.

Қиз құшиқ айтади юраги тўлиб,
Мен арши-аълога бориб етаман.
Шунда кимдир “Дўст! Дўст!” дейди суюлиб,
Етти қат ер ичра кириб кетаман!..

* * *

Ногоҳ газаб ичра бепарда шамол
Хазонларни сочиб ташлагай.
Лаҳза ўтгай, яна баргларни хумор,
Ардоқлагай, ўпа бошлагай.
Мен ҳам қаҳр ичра чарх урган маҳал,
Ер-ла яксон этурман, лекин –
Айрилиқ асридан сўнг каби ҳар гал
Юзларингни силайман секин....

* * *

Яна бир кун айлагил бардош,
Чек қўйгаймиз айрилиққа ҳам.
Қайғу эса олиб кетиб бош,
Танҳоликда тутгувси мотам.

Жафо чекмай жонона қайда –
Эскилардан қолган бу мақол.
Ўйла ахир, қайси ғамдийда
Жафо чекмай топибди иқбол?

Иккимизга маъюслик надир,
Иккимизга нима битта ғам?
Висол дами сўрганда қадр,
Унутгаймиз дунёни, эркам.

Шунда, кулиб боқарсан сулув,
Кўз ёшларинг энди кераксиз.
Шунда аввал дод деган қайғу
Қувонч бўлиб туюлар шаксиз....

ИЛТИЖО

Шоҳимардон тоғларига юр,
Пешонага тегсин шамоли.
Чиқайлигу нигоҳи мағрур,
Қолдирайлик шаҳарни холи.
Пешонага тегсин шамоли.

Шаҳарнинг ҳам тегдик жонига,
Кундузи ҳам, оқшомлари ҳам.
Салом айтиб, ер ўғлонига,
Сайр этайлик тоғ шомлари ҳам,
Кундузи ҳам, оқшомлари ҳам.....

Шаҳардадир ҳаётнинг насри,
Минг қилса ҳам шаҳар бағри тор.
Олам қўйни, дунёнинг бағри
Менинг юрагимда барқарор!
Минг қилса ҳам шаҳар бағри тор.

Тоғ дарёсин кечайлик бирпас,
Ўпка шимсин чинни ҳавони.
Биллур ҳаво шаҳарни эмас,
Хуш кўргувси шошқин дарёни.
Ўпка шимсин чинни ҳавони.

Юр, кўнглингни ўкситмай ахир,
Тоғ-тошларга олиб кетайин.
Гар хуш келса ям-яшил бағир,
Узоқ-узоқ қолиб кетайик.
Тоғ-тошларга олиб кетайин.
Эланишим истайсанми ё,
Сардори дил, гапимга кўнгил!
Турмушидан бўлолсин ризо,
Бу кенгликка ўрганган кўнгил!
Дил сардори, гапимга кўнгил....

* * *

(Ҳазил)

Суманбарим, қайгурмагин ҳеч,
Санамагил ташвиш деб буни.
Шу ташвишинг дея эрта-кеч
Кўзларимдан қувдим уйқуни.

Кундузлари йўқ менда тиним,
Ҳар кун тургум субҳи шаҳарда.
Наҳот сен-чун топилмас, меним,
Биронта уй азим шаҳардан?

Ўртанаман, ёнаман, ёлғиз
Шаҳри азим боқади лоқайд.
Прописка бўлмаса, ҳой қиз,
Қайтармисан қишлогингга, айт?

Қисматимиз бир экан, ҳайҳот,
Чигаллигин, майли, қўятур.
Юр, азизам, шу эрса ҳаёт,
Кўрмаймизми бахт синаб бир қур?

Балки ишлар келар ўнгидан,
Бахт ҳам кулиб боқар бизларга.
Уй олармиз, ҳатто сўнгига
Бой бўлармиз ўғил-қизларга.

Гар шаҳарда йўқ бўлса уй-жой,
Қўй, чиқмасин оҳинг фалакка.
Кўк бағрида яшагандек ой,
Прописка қилгум юракка!

Ҳеч чораси бўлмаса агар,
Бу жойларни кетармиз ташлаб.
Қишлоқ бор-ку, майли, шу шаҳар
Яшаб кўрсин бизларсиз, яшаб!

ЯНГИ ЙИЛ КЕЧАСИДА

Сухбати соз эди, давра – қиёмат!
Лоладай қизармиш қадаҳлар бари.
Юрак-юрагидан йигитга фақат,
Фақат бахт тилашди ёру дўстлари.
Ҳаммага бош эгиб қўяр паришон,
Хаёллари эса даврадан йироқ.
Янги бахт тиларди дўстлари ҳамон,
Ул... эски бахтини қўмсарди бироқ....

ОНА ДУОСИ

Биринг икки бўлсин нима ушласанг,
Йўлларинг оқ бўлсин тоғлар қорича.
Сен ёруғ дунёда тинч юрар бўлсанг,
Мен дуо қиларман умрим борича.

Кўзингда кўрмасам алам ранжини,
Бошингда кўрмасам тумонот савдо,
Олиб бермасанг ҳам олам ганжини,
Сендан онагинанг ризодир, ризо!

Ҳаётинг бемаъно туюлса, болам,
Қоронғу кўринса, бу кўҳна дунё,
Кетсин деб қалбингдан ер юткур алам,
Ёришсин дунё деб айларман дуо.

Юрагинг қисилса такрору такрор,
Кенгликка чиққин-да, айтгин шўх ўлан,
Бу ҳам ҳасратингга келмаса бакор,
Кўнглингни бўшатгин шеър ёзмок билан.

Қадим эртакларни тинглаш создир хўп,
Олтин умрларни унда кўрарсан.
Сехрли ҳаётга маҳлиё бўлиб,
Бевош ўйларингни алдаб юрарсан.

Етишсанг, тўй берсанг юртга мабодо,
Жамшид ҳавас қилсин сенинг базмингга.
Номинг дoston бўлиб юрсанг эл аро,
Мурод-мақсадингга етсанг, бас, менга.
Ёмонлар йўлини тутмагил минбаъд,
Фисқу фасодлардан нари бўл, тўхлим.
Олгину олдирма, униб-ўс, фақат,
Юзимни ерларга қаратма, ўғлим....

МЕН ТУҒИЛГАН УЙ

I

Сўри узра эгилган ишком
Соя ташлар қуюқ, ёқимли...
Қаердасан, жонажон макон,
Бугун сени ёмон соғиндим!
Баҳор чиқди яна тўн кийиб,
Йўрғалайди йўлларда кўклам.
Ичиқора каби шумшайиб
Қояларда кўринар кўлка.
Исиб кетди кун ҳам оташнок,
Пешонага ўзини урур.
Ерлар исиб буғланар, бироқ
Исимайди юрак қурмағур.

II

Ишкомларнинг пинжига кириб
Жим турасан, уйгинам менинг.
Келиб кетсин, кетсин бир кўриб –
Демакликка тилинг йўқ сенинг.
Чет қишлоқнинг сўнгги нуқтаси,
Сўнгги боғи, уйгинам меним!
Қўйворилган отим нўхтаси,
Қамчилайман уни бетиним!

Мен шубҳасиз, сенга қайтаман,
Яшамоқдан шулдир муродим.
Сен бўлмасанг унда нетаман?
Резгиланиб кетар ҳаётим!
Ёш боладай суярман гоҳи
Энтикиб қошингга борганда.
Ва кўкларга кўтаргум токи
Ўзбек қони қайнаркан танда!

III

Сен, наздимда, дунёдай қадим,
Сен, наздимда, тонг каби порлоқ,
Шодликлардан юксалар қаддим,
Хаёлларим узундир бироқ....
Сен, наздимда, гунчадай маъсум,
Сен, наздимда, ишқдай баркамол.
Лабларимда ўйнар табассум,
Борлиғимни чулғайди хаёл....

IV

Соя ташлар қуюқ, ёқимли,
Сўри узра эгилган ишком...
Келдим-ку, эй мен-чун суюмли
Ватан бўлган жонажон макон!
Меҳр-шафқат, ҳису ҳаяжон –
Ҳаётимда бўлса неки бор,

Қарамадим юзига тамом,
Дўстларимга айладим нисор!
Энди барин сенга атадим –
Бисотимда қолган меҳримни,
Юрагимдан силқиган дардим,
Куйиб-пишиб ёзган шеъримни.

V

Балки кечдир сенга қайтганим,
Бепарволик қилдим, эҳтимол.
Лекин, турар, жажжи ватаним,
Кўз ўнгимда шундайин бир ҳол:
Бу дунёнинг эртасин ўйлаб,
Чўзиларкан бизнинг басту бўй,
Сафарлардан соғинчни куйлаб
Кеч қайтармиз доим, Она уй!
Юзимизга солмайсан асло,
Қаршилайсан жимгина, зотан –
Бизлар бола – беташвишнамо,
Сен, ташвишли онасан, Ватан!

* * *

Хаёл беринг менга, шундай бир хаёл,
Ўйларимга сигмасин ўша.
Хаёл беринг менга, шундай бир хаёл,
Торлик қилсин менга бу гўша.
Хаёл беринг, ҳа, яна тулпор,
Тулпор билан қувлайин уни.
У хаёлда не-не чаман бор,
Умрларнинг бордир мазмуни.

О.... бепоён хаёлни қучиб
Тўлдирайин бўм-бўш қалбимни.
От минай-да, юлдузга учиб,
Ул юлдузга сочай қаҳримни.
Сўнг самодан пастга отилиб,
Бағрим берай шу она Ерга,
Сингиб кетай, кетай битилиб,
Сўнг айланай оташин шеърга!..

Оташин шеър, бекарам гўзал,
Бисотингда бори изтироб.
Оҳ, ўзинг-ку яшнарсан тугал,
Ўзгаларни айларсан хароб.

Ризодурмен, эй соҳиби ишқ,
Қисматим ҳам сенинг қўлингда!
Билмасмисен, ёрни деб ошиқ
Боргусидир ҳатто ўлимга!

ТОНГ

Тоғда тунаган туман тоғ бошидан ўргилиб,
Ёнбағирдан сирғаниб ерга қўнди оҳиста.
Уфқда осилиб қолди, нозиккина оқ булут,
Денгиз бўйига чиққан оппоқ дуррали қиздай...
Ҳадемай барг юзида шабнам йилтиллаб қолар,
Ораста боғ саҳнида тунги шамол излари.
Ҳали қуёш уйқуда: аммо ёришиб борар
Уйқусиз Она Ернинг ажин босган юзлари...

ДАМЛАР

Фарогатли дамлар қошимда!
Рухим кезар мисоли сайёҳ.
Мен йигирма олти ёшимда
Ҳаёт шунча гўзалдир, воҳ-воҳ!
Шўх кўзларга тўлган ҳарорат,
Бу кафтларда тепиб турган қон!
Эсу ҳушдан менмас нафақат,
Айрилгандир ҳатто Шайх Санъон!

Шамолларда оҳанг оқади,
Ариқда-ку, ўша таниш ҳол:
Ҳа, унга ҳам кўп хуш ёқади
Қуёш билан айламак висол.

Гоҳ солланар қорамтир осмон,
Булутлар ҳам қора негандир.
Майли, майли! Ошиқ бўлган жон
Мурувватли бўлади, ахир!

Майли, қовоқ уйса-да осмон,
Қилса ҳамки баъзан дилни ғаш,
Не бўлса ҳам, дилбарим, инон,
Гўзал эрур барибир яшаш!

Сочларингда қуёш ялтирар,
Бир сўз демай хушнуд боқурсан.
Ёмон кунлар ҳақида, дерлар,
Ўйламагай ким токи хурсанд.

Англадингми, сен бугун, дилбар,
Ўйлаб қўйган дашномингдан кеч.
Мен ҳам бугун, эртага келар –
Айрилиқдан сўзламасман ҳеч!

ҚАЛАНДАР УМРИ

(Саъдий Шерозий "Гулистон"ни ўқигач)

1

Бостириб кийганча кулоҳини у
Девордан бўйнини чўзиб қаради:
Чалдевор. "Эҳ, дунё деганлари шу...."
Бостириб кийганча кулоҳини у
Хароба ҳовлидан ўтиб боради.

2

Кашкулин кифтига ташлаганча у
Қайрилиб ортига бир-бир қаради:
Итни "ол, кишт"лашар болалар қий-чув...
Кашкулин кифтига ташлаганча у
Тўполон кўчадан ўтиб боради.

3

Асога оҳиста таянганча у
Бош тутиб теграга маъюс қаради:
Поёнсиз бир сахро. Атроф қоронғу...
Асога оҳиста таянганча у
Кимсасиз сахродан ўтиб боради.

Сийрак соқолини чимчиб-чимчиб у
 Чўққидан водийга суқли қаради:
 Пастда ётган дунё нақадар сулув!
 Сийрак соқолини чимчиб-чимчиб у...
 У – сулув дунёдан ўтиб боради!...

---

* * *

Сувга тушган тош каби беғам,
Бепарвоман, кошки десам дод.
Қисматимиз шу экан, санам,
Қоқ иккига бўлинган ҳаёт.

Билолмайман, не бўлди ўзи,
Нечун энди биз бошқа-бошқа?
Нечун сенинг қизармас юзинг,
Нечун мен ғарқ бўлмайман ёшга?

Оёқ тираб туриб олсанг ҳам,
Тақдир ҳукмин айларми ижро?
Ўртамизда наҳот бекарам
Қиличини ўйнатгай ҳижрон?

Икки ёққа кетдик иккимиз,
Дўст эдик-ку, бир тана, бир жон?
Ўкинсанг-чи, сен ахир маъюс,
Йиғласанг-чи, бағринг бўлиб қон!

Мен юрагим зах ерга бериб,
Ўртансам-чи, қолгандай ғамда!
О, қанийди, сенга ёлвориб
Шеър ёзсайдим ҳеч бўлмаганда!..

Йиғлагали топмадинг имкон,
Ғамлар аро юрмадинг ҳориб.
Қизиқ, мен ҳам юрак тўла қон,
Шеър ёзмадим сенга ёлвориб....

БУХОРО ГЎЗАЛИГА

(Ҳазил)

Ул париваш бу чаманнинг бир гули хандонидир,
Кўзлари юдуз эса, зангор рўмол осмонидир.
Маҳбус ўлмоқ истасанг гар, кел анга кўнгилни бер,
Ваҳ, анинг қалби Бухоро Аркининг зиндонидир!

ҲАЁТ АБАДИЙ

Том бошида ёйилган хирмон,
Дон шопирар буғдойранг аёл.
Гоҳ кўзлари бўлиб нигорон
Йироқлардан чорлайди шамол.

Гув-гув эсиб қолар шабада,
Дон қуйилар ғалвирдан шов-шув.
Пастда эса, мўъжаз кулбада
Ўғилчаси ётар беуйку.

Хув нарида, тоғлар бошида
Куйлаб ётар шалола шов-шув
Ва аёлнинг шундоқ қошида
Сирғанади шабада гув-гув...

Дон шовулар, шовулар хаёл,
Мавжудот ҳам қайтарар садо.
Эсишини ҳеч қўймас шамол,
Ғалвирда ҳам дон бўлмас адо...

ИРМОҚ

Ирмоқ, сен эмасми, у чопқир ирмоқ,
Эзгу ниятини куйлаган умр?
Бедаво дашт аро кўринган маёқ,
Зулматлар бағрида милтиллаган нур?
Қўнғироқ ҳисларинг сарҳадсиз мунча,
Мунча кенг бўлмаса, сенинг оламинг?
Эҳ, не-не очилмак истаган ғунча
Интиқ кутишмакда пойи қадаминг!
Сен

сурон

сатҳида

суриниб,

синиб,

Оҳиста

олдинга

одим

отасан.

Майсалар баргига ранглардай иниб,
Мудраган тошларни эзиб ўтасан.
Ҳаёт-ку, аслида бўлмас осуда,
Аслида уйқудан ўзи уйготар.

Қарагин, тепангда булутлар тўда,
Йўлингда тепалар тил билмай ётар.
Беқарор қумлар-чи, эзғилаб сени
Кўнглингга кирмоққа ошиқар беҳад.
Уларга не керак, не керак энди,
Ахир ёш жонингга қилишсин шафқат!
Сен дегин уларга: “Эй ғами йўқ тош,
Эй, тил билмас тепа, эй заранг бағир!
Нечун зулм қиласиз, нечун? Мен бевош
Тил бермак истайман сизларга ахир!”

МУҚАННА ВАСИЯТИ

1

Мен яшайман ҳали зиёда,
Жимир-жимир қилар юлдузим.
Ногоҳ ўлсам, дўстлар, дунёдан
Очиқликча кетгуси кўзим.
Сизга битта васиятим бор,
Қазом етса, қилгайсиз адо.
Пок бўлса бас, биз ўсган диёр,
Бўлмаса бас, юзимиз қаро!
Васият шу: менинг ўлганим
Дўстларимга ҳеч айтманг, қўйинг!
Пайҳон этиб қалблар гулшанин,
Ғамга кўмманг рўзғорин, уйин!
Улар менга ишониб яшар,
Ишонганман уларга мен ҳам.
Ишонч, ишонч бўлмаса агар,
Қулар эди меҳвари олам.

2

Бу дунёдан отам аввали
Қўлин ювиб қўлтиққа урди...
Онам эса баҳор маҳали
Фонийликка юзини бурди.

Она бўлиб қолди шу тупроқ,
Ота бўлиб қолди шу улус.
Сингил бўлиб – ҳар гул, ҳар япроқ,
Оға бўлиб – ёзу баҳор, куз...
Ҳеч бирига айтманг ўлганим,
Сарғайтирманг тупроқ юзини.
Ҳасса бериб халқимга маним,
Баттар букманг унинг тизини!
Фақат денгким она тупроққа:
Муқаннанинг ризқи кўп, беҳад.
У-ку, ўлмас, ўлгани чоқда
Оғушингда ўлади фақат!
Юзларингга қўйгай юзини,
Рози қилгай, денглар, сўнгги бор.
Хор айлар у балки ўзини,
Аммо сени қилиб қўймас хор!

3

Қишлоғимда сеҳр, афсундай,
Парда ичра яшар бир пари.
Фақат унга айтингиз, унга
Очиқ айтинг, бор гапнинг барин!
Битта йўлдан юрганмиз икков,
Бир ҳаводан олганмиз нафас.
У – мен учун энг даҳшатли ёв!
Увоққина моҳипайкар.... Бас!
Яширмангиз, сенинг Муқаннанг
Дарёдай кўл бўлди ёши, денг!

Жон-жонидан ўтдию ситам,
Шарт кесилди азиз боши, денг!
Қотиб қолсин, майли, бир лаҳза,
Ўнгми – тушми, билолмай қолсин.
Томирлари титраркан аста,
Қилмишидан аламин олсин!
Умидворман: сўнгра ул пари
Армон билан йиғласа керак!
Оҳ, жуда соз! Жаллод сингари
Тошдан эди ундаги юрак!
Тошдан эди дийдаси, ҳай-ҳай,
Золим эди асли ул пари.....
Фақат унга айтингиз, атай –
Очиқ айтинг бор гапнинг барин!
Насибам-ку ҳали зиёда,
Лекин бефарқ қолдирманг сўзим:
Ўлди, денглар, унга! Дунёдан
Очиқликча кетмасин кўзи!

ПАРВОЗ

Изгиринлар устидан
Елар менинг Ғиротим.
Қайга учмак керакдир –
Билар менинг Ғиротим!
Қанотларин остида
Мовий шамол гувиллар,
Гувиллайди ўрмонлар,
Тоғу дара, овуллар.
Пастда қолар қишлоқлар,
Қингир-қийшиқ йўллар ҳам,
Умри бир жойга банди
Муқим қотган кўллар ҳам.
Сайрон булутлар эса
Интиқ боқиб турарлар.
От кўзида поёнсиз
Кенгликларни кўрарлар.

Нилий фазо қўйнида
Елар менинг Ғиротим,
Қайга учиб борар у?
Билар менинг Ғиротим!
Кенг манглайга юлдузлар

Келиб қўнар доимо,
Гоҳо Етти Қароқчи,
Гоҳ Чўлпону гоҳ Зухро.
Балки Етти Қароқчи
Ўғирламоқ истади?
Шундан уни юр дея
Қайларгадир қистайди?
Балки Зухро – нозларда
Парвариш топган пари.
Қабоҳатсиз кенгликда
Айлар уни сарсари?
Балки Чўлпон юлдузи
Қулоғига чалар бонг:
“Кўряпсанми, тонг отар!
Отмакдадир гўзал тонг!”

Эй тулпорим, учарсан,
Ўт чақнатар туёгинг,
Нечун? Ёки тегдими
Ер сатҳига оёгинг?
Гўрўғли измида сен
Эрурсан учкур қанот.
Шоҳқаландар олганда
Туркистон шахрини бот,
Таъзим этди сенга у
Ўмровингга кифт қўйиб,
Авазни қанча суйса,
Сени-да шунча суйиб ....

Шоир учун сен – Илҳом,
Ки, уфққа учмишдир.
Ахир ул ҳам ўз бағрин
Самоларга очмишдир.
Унинг-да сен сингари
Қанотлари бор, мағрур!
Қанотлари бир улкан,
Ўзига ҳам юк эрур...

Ана, учар! Ҳайбатли
Илҳом дулдули учар!
Тинса, бўрондай тинар,
Кўчса, қоядай кўчар!
Қаршисида тўфонлар,
Бало-қазолар бекор!
Ул ёзда кузни кўргай,
Қишнинг забтида – баҳор!
Мутлоқ унга демасман:
“Қуйи тушгил, қуйироқ!”
Истамасман, ёнимдан
Кетмагин ҳам кўп йироқ.
Ана, учар! Ҳар тараф
Рангин оҳанг таралмиш:
Юриш учун эмас, у –
Парвоз учун яралмиш!

АВРАНГЗЕБНИНГ ЧИНОРИ

...Бир чинор ўсарди Кашмир шахрида,
Подшо Аврангзебнинг севган чинори.
Давлат ишларини қўйиб нарида
Тез-тез бурар эди шу ён тулпорин.

Ногаҳон битта шайх кўнглини ёрди:
“Ҳеч ҳам тилим бормас сизга айтгани,
Балдан Кашмирда зўр масжид бор-ку?
Ибодат маскани, тоат маскани....
Ёниб кетмиш! Кечир, э парвардигор!...”
Подшо сапчиб турар ўрнидан шу он:
“Унинг ёнидаги чинор-чи, чинор?
Чинорга не бўлди? Тез айланг баён!”
“Чинор бут! Чинорга ўт тушгани йўқ!”
“Хайрият!” – дер подшо.

Ҳай, ё, бу калом
Аъёни салтанат, аъёни қутлуг
Шайхларни ҳайратга солганди тамом!
Ибодат маскани бўлсаю кул-кул,
Бу мудҳиш хабарга қилмасдан парво,
Қандайдир чинорни сўраб турса ул...
Шаҳаншоҳ динидан қайтдимикин ё?..

Сўнграқ сўрадилар буни подшодан.
Подшо кулиб деди: “Аён кўрурман:
Ибодат маскани ёнса, мабодо,
Сизга юзтасини тиклаб берурман.
Аммо, билинг, ёниб кетсами чинор....
Гарчи зўр подшоман, узундир дастим,
Гарчандки, истасам, этсам ихтиёр,
Битта чинорни ҳам тиклай олмасдим!...”

БАҲОР КЕЛГАНДА

Мен баҳор келганда
Борлиққа боқаман.
Борлиққа рангларни
Ранг-баранг тақаман.
Хув олис тоғларнинг
Елпинган шамоли,
Юзларим сийпалаб
Ўтганда иболи,
Осмонга теппа-тенг
Ўзбекнинг пайкали
Кўзимни тўлдирса,
Лолага бўялиб,
Қандайдир ўртаниш
Сезарман ўзимда,
Ўртаниш изларин
Изларман ўзимдан.

Мен баҳор келганда
Кўзларга боқаман.
Кўзимга шодликдан
Инжулар тақаман.
Тупроққа ранг берган
Бугдойранг чехралар....

Қаранг-а, баъзи бир
Нозиктаъб зиқналар
Кўрарлар баҳорнинг
Лойқали сувларин,
Кўрмаслар дилларнинг
Долғали ўйларин.
Кўрмаса – кўрмасин,
Кўргувчи кўражак!
Кўрганда туйғулар
Кўкракка уражак!

Мен баҳор келганда
Осмонга боқаман.
Осмоннинг кўксига
Юлдузлар тақаман.
Гарчи соф, гарчи кенг
Ул осмон, ул фалак,
Лекин ул остида
Ер ётар жонҳалак.
Майсалар ўсадир,
Суюмли майсалар....
Баргларин, бўйларин
Оламга ёйсалар....
Майсалар нияти
Улуғдир, эй осмон!
Сен улар тупроғин
Ҳибс этдинг бегумон.
Майсалар ўсадир,
Сени-да йиқай деб.

Мовий юксакларга
Мен ҳам бир чиқай деб!

Мен баҳор келганда
Тонгларга боқаман,
Тонгларнинг бўйнига
Туманлар тақаман.
Чиққувчи қуёш ҳам
Илғолмас ўзини.
Илғар-да, ер узра
Ташлолмас изини....
Гўдакдек мурғак тонг
Чол каби ҳансирар.
Шўрликни ногаҳон
Ёмғир ҳам қамчилар.
Отилган оққушдай
Тонг ётар титраб.
Наҳотки туғилмоқ
Шунчалар шараф?

Мен баҳор келганда
Ҳаётга боқаман.
Ҳаётга орзулар,
Армонлар тақаман.
Борлиқда навбаҳор.
Навбаҳор маҳали,
Қайтадан бошланур
Дунёнинг сайқали.

Либослар – янгича,
Янгича туйғулар.
Жиловдан чиқади
Қувончлар, қайғулар.
Гар шуни сезмасанг
Ўликсан, эй банда!
....Тек туриб бўлмайди,
Навбаҳор келганда...

СПИТАМЕН

(Туркумдан)

*Ушбу туркум, эрамиздан олдин 329 – 327
йилларда Искандар босқинчиларига қарши кураш-
ган, ўзбеклар аждоди – массагетларнинг йўлбошчиси,
халқ қаҳрамони Спитаменга бағишланади.*

I. Қаҳрамоннинг ўйлари

1

“....Бўрон елар кўчаларда тез,
Кўринганга урар ўзини.

Наҳот, ҳар ким бепарво бу кез
Бўронларга тутмас юзини?

Қўним топмай ерда, воажаб,
Айланади барги хазонлар.

Қорайтирар осмонни шитоб
Мағриб ёқдан кўчган тўзонлар.

Ҳамма қўрқиб қочади бу дам,
Пана жойга уради ўзин.

Наҳот ҳеч ким тик боқиб, беғам
Ўтказолмас бўронга сўзин?

Ё бўронда бир дунё ғазаб,
Балки унда уммоний қаҳр?

Мен ҳам шошиб кетяпман, ажаб,
Мен қаёққа кетяпман ахир?

Спитамен! Кўксингда яшар
Қўрқоқ юрак – бесамар умр!
Наҳот? Наҳот?! Шундай бўлса гар,
Телба бўрон, андак тўхтаб тур!

Мен шундаман, қўлимдан юлқаб,
Элим аро айла шармисор!
Ташла жисмим тилка-тилкалаб,
Ҳатто насиб бўлмасин мазор!

Ҳали яшаб улгурмаган бу –
Ёш юракни айлагил барбод!
Спитамен ҳолидан мангу
Қаҳ-қаҳ урсин шу голиб ҳаёт!

Рози бўлгум ўзим ўзимдан,
Инобатга олингай раъйим.
Қўрқоқларни чунки қадимдан
Шундай қисмат кутади доим!..”

2

“...Дарё тентирайди жарни ёқалаб,
Қонли уфқ чўмилар оғушида тинч.
Шовулла оҳиста, шовулла нола,
Балки дарё ичра оқадир севинч?

...Чўққи турар ана, қанотли гурур
Булутлар ичида бўлмоқда талош.

Донишманд кўринар, доно, қурмагур,
Балки қотиб қолган оддий қора тош?

...Мен қоя ёнида турибман қалқиб,
Дарё кўзларимга ирғитар осмон.
Дўстлар, бир қарашда сокинман балки,
Балки, дил тубида жўшмакда бўрон?..”

3

“Шодликка ўралиб келади қайғу,
Зимистон қаърида чақнайди юлдуз.
Илинтириб қолар кўзларни уйқу
Ташқарида бўлса-да кундуз.

Бу – шундоқ. Йигитлар, ҳали ёшсиз, ёш,
Дилларга тиг солманг сабаб-бесабаб.
Ватанни севишга топингиз бардош,
“Севаман!” – деб сотиб юрманг гап!..”

4

“...Даврангизда ўлтираман гоҳ,
Танҳо сезиб ўзни, дўстларим.
Дил ёритмас ҳеч қандай чироқ,
Тинмас ўзбошимча ҳисларим.
Тор кўринар кўзга дунёлар,
Ҳаётим ҳам на қувноқ, на шан,
Элни ўйлаб келган хаёллар
Бўлганида тумандай равшан.
Сизни ўйлаб кечалари ман

Уйқуни-да қувлайман нари!
Юз очади нотаниш гулшан,
Аммо унда йўқсиз, дўстларим.
Дардлар кўп-а! Дардлар беҳисоб,
Кошки эди киришса сўзга!
Онт ичаман: билмайди ҳисоб
Уларни шу тупроқдан ўзга!
Шароб қани? Балки у шоввоз
Калит топар дилнинг қулфига?
Мана қадах, томизинг оз-оз,
Тоқат йўқдир майнинг кўпига!
Сизлар кулги билан овора,
Кулгингизга қўшилмас уним.
Қайғурингиз бўлмаса, зора
Қайғунгиздан ёришса кўнглим...”

5

“...Дарахт ўсар сахрода танҳо,
Бўрон урар, урар унга бош.
Дарахт кўзин очолмас, аммо
Бардошига қўшади бардош.
Бўрон каби ёпирилиб ногоҳ
Хаёлларинг қуршайди мени.
Айлаб огоҳ, айламай огоҳ
Қўлларимдан ушлайди менинг.
Кўзларимдан уфқлар қочган,
Завқларимдан уммонлар карахт.
Довуларга бағрини очган
Дарахтман-ку, мен ҳам бир дарахт.

Ҳасратингнинг қора еллари
Кўзларимни очгани қўймас.
Қўй!... Ўткинчи, ўткинчи бари...
Хўрсинмагин, Она юртим, бас!

Қара, дарахт саҳрода танҳо,
Урар, урар бўрон унга бош.
Дарахт кўзин очолмас, аммо
Бардошига қўшади бардош....”

II. Она Ер алласи

“Спитамен ўлди” – дерлар шу палла....
Она насибаси доимо: Алла,

Алла-ё алла...

Қўйдилар, Спитамен, сени қабрга,
Йўқ, йўқ, қабр эмас, она бағирга!

Алла-ё алла!

Мен ахир онангман, мен – Она тупроқ,
Мункиган чоғингда сен суянган тоғ,

Алла-ё алла.

Келгинди ёвузлар ҳоли бўлди танг,
Миннатдор онангман, миннатдор онанг...

Алла-ё алла.

Қошида, ўғлининг бошин кессалар,
Қай она ишонар, ўлди, десалар?

Алла-ё алла.

Ханжар тутган ахир доим мард бўлмас,
Искандар ўзи ер тишламай қолмас!

Алла-ё алла!

Бир оз ҳориб қолдинг, ором ол ухлаб,
Отинг ҳам нарида юрибди ўтлаб,

Алла-ё алла!..

Эгарнинг қошига осиглиқ қилич,
Тиғида нур ўйнар, нурларки, нотинч...

Алла-ё алла!

Қўзғалма, қўзғалма, ухлайвер ҳали,
Олдинда уйқудан турар маҳали.

Алла-ё алла...

Унгача отинг ҳам ўтлаб олади,
Унгача аллам ҳам тугаб қолади...

Алла-ё алла...

Алла-ё алла...

МУВАШШАХ

Аламли ҳаётдан нолиб гоҳида
Боболар кўзига олишарди ёш:
“Дунёнинг беқарор қароргоҳида
Умр посангисин босарми ҳеч тош?..
Лаълу дур ҳам бунда чорасиз қолур,
Лавозим дегани маънисиз бир гап.
Аммо яшамоқнинг файзи йўқолур
Жаҳоннинг савдосин кетсангиз ўйлаб.
Омади гап эмас, хазинаи ганж,
Нурафшон эрмак бу, буюк бир юпанч:
Озодлик туйғуси дилни яшартсин,
Руҳият тонглардан олсину нафас,
Илҳом моҳпайкари бағрига тортсин,
Фароғат гоҳида сийлаб турсин. Бас!

КЎНГЛИМ ГУЛИ

(Халқ қўшиқлари усулида)

I

Хув тоғларга қор тушар,
Боғларда анор пишар.
Қачон менинг тоғ қалбим
Сен боғ билан топишар?

Эй, тоғдаги мағрур қуш,
Совуқ тошга босма тўш!
Хув дарада бир қиз бор,
Ёстиғининг ярми бўш....

Чўққидаги қоя тош
Ёлғизликдан эгар бош.
Яккаласа ёмғирлар,
Кўзларидан тўкар ёш.

Боғда ҳам бир танҳо гул,
Танҳоликда аъло гул,
Кўз ёшига юз ювар,
Сўнгсиз ғамларга машгул.

Сен ёлғизсан, мен – диққат,
Иккимизга йўқ шафқат.
Ўртамизда овора –
Сарсон бўлди муҳаббат...

Хув тоғларга қор тушар,
Боғларда анор пишар.
Бир кун менинг тоғ қалбим
Сен боғ билан топишар...

II

Оҳу кўзи қийиқдир,
Бийрон тили тийиқдир.
Ёлғончи ёр дастидан
Бағри дилим куйиқдир!

Оққина олма экан,
Назаринг солма экан.
Ёр бўлса ўз йўлига,
Ўзингдан қолма экан....

Шохи синиб шафтоли
Танг бўлибди аҳволи.
Ҳазир бўлинг, тутмасин
Биздақалар уволи!

Кўлдан ўрдак учибди,
Нимадандир чўчибди.
Ёрим қошин қароси
Юрагига кўчибди.

Хирмон сомонсиз бўлмас,
Кўнгил гумонсиз бўлмас.
Бу беш кунлик дунёда
Умр армонсиз бўлмас...

III

Мен қайтарман қишлоғимга,
Униб-ўсган гулбоғимга.

Парвонадай урилгани
Ёниб турган чироғимга.

Дилгинамда согинчим бор,
Танҳо ўзим кезарман, ёр.
Ҳануз мактаб чорбоғида
Шовуллаб биз севган чинор.

Учирма қуш бўлдимки ё,
Бир ширин туш бўлдимки ё,
Парвоз этдик турли тараф,
Учдик-кетдик биз бепарво.

Олисларда ҳориб юрдим,
Кўп элларни бориб кўрдим.
Баридан ҳам зўр экансан,
Зўр экансан, она юртим!

Ахир сенда мисли баҳор,
Ўсиб бўйга етди дилдор.
Қаердасан, эй қиз, бугун,
Қаердасан, сўлим нигор?

Мана, кўча чароғондир,
Хаёлларим фаровондир.
Фақатгина сен йўқсан, сен,
Йўлингда кўз нигорондир.

Қайтмасмисан қишлоғингга,
Униб-ўсган гулбоғингга?
Парвонадай урилгани
Ёниб турган чироғингга?..

ФАРДЛАР

Календарь олдида

1

Отдинг бир кунингни йиртиб, гижимлаб...
Ғазабдан сўзлашга қовушмайди лаб!

2

Агар сир-асроримни душман билмасин десанг,
Дўстингга ҳам айтмагил, оқилу доно эсанг...

3

Ҳажрингда чидамай ҳадсиз фироққа,
Ўзимга келай деб кетдим йироққа...

4

Икки тиллик фақат қаламмас, зинҳор!
Икки оёқлилар ичида ҳам бор...

5

Муҳаббат – май каби олгай баҳони:
Тенг қилиб қўяди шоҳу гадони.

6

Умриму бардошим дорга тортилсун!
Бош тортсам, бу бошим дорга тортилсун!

7

Бир ҳикматга имон келтирдим тамом:
Инсон енга олмас ўз-ўзин мудом...

8

Елкамизга оёқ қўйишиб, яна:
 “Елканг қаттиқ!” – дея қилурлар таъна...

9

Жамолинг, ажабки, бир жаннаторой,
 Мисоли юргандек жаннат аро ой...

10

Дунёнинг иши шу: кўнгил олмоқ, бил,
 Кўнглимни олгину кўнглингни чоғ қил!

11

Инсоннинг ўз устидан зафаридур муҳаббат,
 Инсоннинг мангуликка сафаридур муҳаббат.

12

Дилдор, дилдормусен, асил ёрму сен?
 Дилга дориму ё дилга дорму сен?

ЁРУҒЛИК ШАРҚДАНДИР

(Самолётда)

Амриқо осмони тун ичида гарқ,
Мағрибдан машриққа учиб бораман.
Ҳов, ана, нимтатир бўзармоқда Шарқ,
Қутлуғ тонг яловин аён кўраман.
Бари ҳикмат, дўстим, расул барҳақдан,
Ёруғлик Шарқандир, ёруғлик Шарқдан!

Доно табиатда ажиб ҳикмат бор:
Ҳеч қачон Ғарбдан тонг отмайди, асло!
Шарқни хўб сийладинг, эй парвардигор,
Унга йўл бошлашни айладинг ато!
Ўйласанг, дил ёнар жаҳоний шавқдан,
Ёруғлик Шарқандир, ёруғлик Шарқдан!

Булутлар чекиниб нурга йўл очар,
Сомон йўлин тутмиш юлдузлар чанги.
Олисда Ватаним машъалдай порлар,
Аллақачон отган Истиқлол тонги!
Қалб потрар мисли йўқ гурур ва завқдан,
Ёруғлик Шарқандир, ёруғлик Шарқдан!

Буюк ал-Хоразмий шуури олмос,
Фарғоний нигоҳи ёрар зулматни.

Беруний идроки ҳеч қачон сўлмас,
Ибн Сино бергай элга мададни!
Миннатдорман доно шу улуг Халқдан,
Ёруғлик Шарқандир, ёруғлик Шарқдан!

Бек шаҳрим Самарқанд – пойтахти жаҳон!
Соҳибқирон меҳри меҳрига пайваст.
То ҳануз янграйди замини замон:
“Самарқанд сайқали рўйи замин аст!”
Овозлар таралар шамсу шафақдан:
“Ёруғлик Шарқандир, ёруғлик Шарқдан!”

Илҳом деб, дунёдан танҳо ўтган зот,
Чақиндай чақнаган жаҳоншумул шеър,
Ўзбекка бахш этди мангулик ҳаёт,
Барқдек нур улашди улуг Алишер!
Асрлар ёришар лаҳзалик барқдан,
Ёруғлик Шарқандир, ёруғлик Шарқдан!

Озодлик қуёши бош узра ёнар,
Аён кулиб боқар ёрқин келажак.
Кўчамда қийқириб болалар ўйнар:
“Бизнинг кўчада ҳам байрам бўлажак!”
Мусаффо осмоним, иқболим Ҳақдан,
Ёруғлик Шарқандир, ёруғлик Шарқдан!

КЎҲНА УРГАНЧ МИНОРАСИ ДЕЙДИ

Йиқилмоқда дерлар мени,
Йиқилгувчи йўқ ҳали.

Паноҳ тутган эрлар мени
Қирғин жанглар маҳали.

Чингиз босиб келганида
Эгилмаган бу бошим.
Жалолиддин ўлганида
Тўзган эмас бардошим.

Аммо бошим эгилмоқда,
Она Ерга таъзим бу.
Замон-замон алмисоқдан
Асраб келган орзуим бу.

Она Ерга фидо бўлсам,
Ўздан рози бўларман.
Мен ўлмайман! Агар ўлсам,
Тикка туриб ўларман!

БОБОЛАР ЎТИТИ

Ҳар қачон сен душманингни
Бартараф айлайин деб,
Ўтга-чўққа урма ўзинг,
Юрма беҳуда ғам еб.

Ўз ишинг қил. Ҳақ деб сени
Бир кун кўргизиб имдод,
Тор кўнгилли душманингни
Бартараф этгай ҳаёт!

ҚИЗ ҚЎШИҒИ

“...Йўл бошига қарайман,
Нега ёрим кўринмас, ўргиламан.
Шаббодадан сўрайман:
“Нега ёрим кўринмас, ўргиламан?”

“Чорбоғда тунов куни
Кўриб қолдим-ку уни.
Дейди: “Нозу фироқда
Адо қилдингиз мени!
Кўзингизни яширманг,
Биз ҳам ахир кўрайлик.
Қани, қани, бир қаранг...
Оҳ, кўзингиз чиройлик!
Оҳу десам, оҳ чекиб,
Тоғда оҳу жим ётмас!..”
Шундоқ дейди энтикиб,
Шундоқ дейди тап тортмас!
Уйга келиб кўзгуда
Кўзларимга қарайман.
Чиройлиман, деб жуда,
Ўз-ўзимча яйрайман...”

“Сувга чиқдим эрталаб,
Қушлар уйғонган пайти,
Сочимни бир-бир ташлаб,
Сувга юзимни чайдим...”
Кимдир дейди: “Оҳ, кўрдим,
Қаро сочин ҳам, шукур.
Худо – битта, не дердим,
Сочларингиз зўрдан зўр!
Сунбул десам, сунбул ҳам
Қорайгуси ҳасаддан!..”
Шундоқ дейди шум акам,
Шундоқ дейди тўсатдан!
Уйга келиб сочимни
Бир-бир ушлаб кўраман.
Тараб тўймай сочимни
Майда-майда ўраман...”

“Кетяпману сезилар:
У келмакда ортимдан.
Бирданига-чи, қайсар
Пайдо бўлди олдимда!
Қаранг, аҳволин кўриб
Қаҳ-қаҳ кулиб юбордим.
Не дейди, денг, оҳ уриб?
“Кулишингизга борман!
Шалолага кўп қийин,
Шалола ҳам хор бўлур!..”
Шундоқ дейди атайин,

Шундоқ дейди қурмагур!
Уйга келиб, албатта,
Юриб-юриб кўраман.
Ҳеч ким йўқ бўлган пайтда
Кулиб-кулиб кўраман....”

“Эшикнинг тирқишидан
Пинҳона назар солдим.
Кирибманми тушига?
У мени сезиб қолди!
“Ҳо, биқиниб тургунча,
Бу ён чиқинг, кўрайлик!
Бир қаранг-чи, намунча
Қарашингиз чиройлик!
Кўриб, рашк ичра энди
Куйиб кул бўлар қуёш!..
Шундоқ дейди у танти,
Шундоқ дейди у бевош!
Уйга келиб ўзимни
Орзуларга ўрайман.
Кўзларимни юмгунча
Йўлларига қарайман...”

“Йўл бошига қарайман,
Нега ёрим кўринмас, ўргиламан.
Шаббодадан сўрайман:
“Нега ёрим кўринмас, ўргиламан?..”

* * *

Шўхлигим ёқади, қарайман зимдан,
Доим тегажоқлик этиб юраман.
Не қилай, одат-да, болалигимдан
Ҳаддидан ошишни яхши кўраман.

Дердилар, чатоқ иш қилмагин шошиб,
Афсуслар чеккайсан ўзинг олиб тан.
Кўрингиз, мен бевош ҳаддимдан ошиб
Шул бағри қаттиқни севиб қолибман!..

МАРА ҲҒЛОН ҚАСИДАСИ

(Иккинчи жаҳон урушидан қайтмаган
ўзбек ўғлонига)

Исминг нима эди, эй ғойиб ўғлон?

Балки суюк Абурайҳондир.

Балки Йўлдош, балки Машраб ё Султон...

Бари жаҳон ичра ниҳондир.

Шавкатли, шарафли Тошкент пойтахт

Қадамингга интизор ҳануз.

Онадек авайлаб, сени билиб бахт,

Дийдорингга зордир, зор ҳануз.

Онанг Фарғонада ҳамон йўл пойлар,

Сендан сўйлаб кўнглин сезар тоғ.

Андижонда ёринг кутмоқда ойлар,

Синиқ хотир, паришон димоғ...

Қалбида севгининг нашъасин суриб,

Хаёлида сўйиб-сўймаган.

Сени муюлишда ногаҳон кўриб,

Қарагану тўйиб-тўймаган...

Рўмолча тикай деб номингни ёза,

Игна ишин қўлига олган.

Ўзбек боғларидан айлаб андоза,
Нақшин нигор турфа гул солган..
Оҳ! Уруш бошланди! Титради жаҳон!
Оромини йўқотди ўлка!
Ўзбек боғларига эсиб бодхазон,
Дилларга ғам солмасми кўлка?

Тўхтамасми мавждан она Сирдарё,
Мунғаймасми далалар ахир?
Юртим осмонига суртилиб қаро,
Осмонлардан ёғмасми қаҳр?
“Фатво бер, онажон! Жангга жўнай!..” – деб,
Ўзбекистон сари юз бурдинг,
Жаҳоннинг халоскор ўғлони бўлиб,
Майдонларда мағрур от сурдинг!

Соҳибқирон бобонг, ёвқур Темурбек
Европани асраб қолганди,
Чангал солиб Олтин Ўрдага шердек,
Россияга паноҳ бўлганди.
Халоскорлик бордир азал қонингда,
Бари жаҳон аҳлига аён.
Ватан – имонингда, меҳри – жонингда,
Шараф сенга, шараф, эй ўғлон!

Сен инъом айлаган иқбол тафсири
Сигмағувси шоир сўзига.
Сен мангу ёш қолдинг – жўн бунинг сири:
Тик қаролдинг ўлим кўзига!

Сендай ўғлон юрти нурларга тўлгай,
Осмони ҳеч кўрмагай зоғлар!
Рўмолча тўқилгай, кутишлар бўлгай,
Шовуллагай мангулик боғлар!..

ОҲУ КЎЗИНГ

Термилар оҳу кўзинг, ёҳу, кўзим яйратгали,
Кўздаги қайгуларин қайгуларимга отгали.

Кўз қирин ташлаб шу дам ҳазрат Алишер оҳ чекиб,
Лайли-ю Қайсни юбормиш ишқ сириин ўргатгали.

Бу фалак, юлдузу ой не-не нигоҳни ўйнатур,
Лек ёнар икки кўзинг икки кўзим ўйнатгали.

Термилар кўзинг ва лек, боқсам хумор уйқусидир,
На илож, бечорамен чарх уйқусин тарқатгали...

Бул тараф келмоқда Машраб, ул фиғон ичра ҳануз,
Ғафлат уйқудин сеними ё мени уйғотгали.

Бир жафосига жаҳон мулкин сўраб олғай, ажаб,
Ёр, вафо борму, десам, ёр истамас сўз қотгали.

Ёрни, бас, севдинг гурур-ла, эй Али тарк этма ишқ,
Сен жаҳонга келмадинг-ку минг гуноҳга ботгали!

ҚИЗИЛ ГУЛ

Катта оилада вояга етдим,
Пасту баландни ҳам кўрдим росмана.
Мен ота-онамнинг тўнғичи эдим,
Уйдан йироқларда юрибман мана.

Мен она қишлоқда юрсайдим агар,
Далада бўлардим план тўлгунча.
Ҳар кун кеч ётардим, турардим саҳар,
Токи укаларим одам бўлгунча.

Шиддатли ва бетин – меҳнат қучоғи!
Елиб-югурардим, ҳориб-толардим.
Иш аро лаҳза вақт топганим чоғи,
Ариқлар бўйида мизғиб олардим....

Ниҳол ўтқазардим боғ ичра нуқул,
Боғим ҳам бўларди оламшумул боғ.
Боғда, супа узра чўғдай қизил гул,
Бўй сочиб турарди яшнатиб димоғ.

Самимий ташвишлар ичра ғамларим
Найча ичидаги симоб янглиғ оз.
Ўқдай ўтар эди, хуллас, дамларим,
Тин билмас шамолга келар эдим мос.

Ажаб!.. Мен йироқда юрибман энди,
Ўйимни банд этмиш бошқача олам.
Қошингда барчаси унут кўринди,
Эй ҳаққи покиза, алифдай қалам!

Тортинмай кўнглимни сенга ёрдим мен,
Топширдим измингга руҳу имонни.
Қара-я, сеҳргар экансан-ку сен,
Кашф этдинг бутун бир Ўзбекистонни!

Шунда англаб етдим, нечун уй, қишлоқ
Унут бўлиб қолди мен-чун дафъатан.
Битта тушунчадир саҳро-ю гулбоғ,
Битта тушунчадир уй ила Ватан!

Ватан! Пок дилларнинг бўстонларида
Бир алвон чечаксан, битта Қизил гул!
Сен хазон билмассан, жон-жонларида
Парвариш этадир ҳар битта кўнгил!

Сира кўз олдимдан ўша гул кетмас,
Катта ёзмоқ ишқи қўймас мени тинч.
Қайдадир, қайдадир Шеър кезади маст...
Қайда ул Буюк шеър, парвосиз севинч?

Кўнгилга умидлар чўғини солиб
Гарчи йироқларда кездим мажнунвор,
Васф этайин дедим, келмадим ғолиб,
Катта ёзмоқ иши бўлди-ку душвор!

Ол-алвон қонлардан тонглаар оқарди,
Сен ўша тонглаардан олибсан сеҳр!
Сен шундай гўзалки, сенга боқар-да,
Тилим ўз-ўзидан боғланар ахир!

Менга нима эди ўзимни қийнаб,
Ўзни қийнамоқнинг ҳозир пайtimi?..
Бурчлиман, фарзандман! Рост эрур бу гап,
Бари шу фарзандлик бурчнинг қайtimi.

Шиддатли ва бетин меҳнат қучоғи!
Чизиб-ўчирарман, ҳориб-толарман.
Иш аро лаҳза вақт топганим чоғи
Қаламга суяниб мизғиб оларман.

Гоҳ яхши ёзарман, гоҳ эса ёмон,
Тиним йўқ, ором йўқ шоирга унча.
Ҳолбуки, қишлоқда юрсайдим бу он
Далада бўлардим план тўлгунча....

Хаёлу ташвишинг қўйгил, эй шоир,
Қувнайсан юзингни боққа бурганда.
Сўзга ҳожат борми, қошингда ахир,
Қизил гулнинг ўзи яшнаб турганда?..

АРМОН

Узун кечаларда хаёл тўлқини
Бостириб келади гуруҳ ва гуруҳ,
Кечалар қўлидан қочиб, юлқиниб,
Учраб қолар шунда оромсиз бир Рух.
Бу не сир, не ҳол бу, нима ўзи бу?
Билмайман, кўп оғир ўйга толаман.
Кимдир фароғатсиз яшаб ўтгану
Ўшанинг руҳи бу, демоқ бўламан.
Менинг ўйларимни кўриб тургандай,
Рух нидо қилади, қаранг, шу нафас:

“Рухнинг жойи бўлак, билгил, эй банда.

Дунё даштларида у кезиб юрмас!

Дунёда ҳар нарсa ўткинчи эрур,

Ҳеч бири, ҳеч бири қолмагай омон.

Капалак ўз умрин боқий деб билур,

Бироқ қисқалиги аён-ку, аён!

– Мен Армон! – ногаҳон нидо қилар у. –

Мен ўлим деганга келган қиронман!

Ўлганлар ўйлаган гўзал хаёлу

Ўлганлар кўрмаган орзу армонман!..

Менман – Спитамен жанг қилган пайти
Мижжага илашган ғафлатли уйқу!
Мен ўша сайёднинг бечора сайди,
Мен ўша шоирни йиғлатган оху!

Муқаннадек полвон ўғилнинг обод,
Озод она юрти – ширин туши мен!
Мард Темур Маликнинг бошига, ҳайҳот,
Қўна олмай кетган ҳумо қуши мен!

Менман, Зебуннисо бир умр кутган
Висоли бенасиб, ошиғи дилсўз!
Менман, Улугбек деб аршни тарк этган,
Замин пучмогида топталган юлдуз!

Машрабнинг айтмаган васиятиман,
Сиртмоқда бўғилган олов шеърят.
Чўлпоннинг мингдан бир азиятиман,
Тошларда чилпарчин биллурий ният!

Менман Мирзачўлда боқий қолмаган,
Хазон бўлган, тўзган гунчанинг атри!
Мен – Ғафур Ғуломнинг улгуролмаган,
Ёзиб битолмаган шоҳона сатри!

Мен-ку, Мулла Тўйчи умрин камоли –
Куйламоқ бўлгани – буюк қўшиқ ҳам.
Мен ўзбек ўғлонин эзгу хаёли –
Она юрт бағрига қайтмаган қадам!..”

Шаббода ипаги сингари майин
Судралиб боради этаги ерда.
Ерга ҳам, кўкка ҳам парво қилмайин
Бир зумгина тўхтар қорайган қирда...
Гўё оқ матога чулганган пари,
Гўё оқ қўлларин чўзар лоларуҳ.
Ундан сизиб ўтар ойнинг нурлари,
Шаффоф парда бўлиб туюлади Руҳ...

“...Қишлоқ уйқудадир. Кичик майдонда
Мармар ёдгорлик бор – юрт эҳтироми.
Фақат шу ёдгорлик уйғоқдир, унда
Йигирма ўғлоннинг ёзилган номи.
Буларнинг умри ҳам топди-да завол,
Булар ҳам кўрдилар душманнинг жабрин.
О, буларни беҳад сийлади иқбол:
Кўрингиз, битта тош – барининг қабри!

Алам-ла силайман бу совуқ тошни,
Зарҳал ёзуви ҳам ярқираб кетар.
Айтинг, тирилтирмоққа йигирма ёшни
Қайси паҳлавоннинг қудрати етар?
Қани улар, қайда ошиёнлари?
Уларнинг ёрлари кетдилар қаён?
Қайдадир уларнинг қиз-ўғлонлари?
Уй-рўзгори қайда? Этингиз баён!

Ёруғ орзулари қайларда қолди,
Қай элларда кечар шому саҳари?

Шому саҳарлари мангу йўқолди,
Замбараклар кўмди қаҳ-қаҳаларин!

Мен – улар рўзғори, қизу ўғлони,
Мен – улар ўстирмоқ бўлган бир чаман.
Шу важким, қора тун чўккани они
Мармар ёдгорликни кўриб кетаман....

Нурафшон умрингга қара, эй ўғлон,
Гарчи йитиб кетди не-не инсонлар,
Зулматли йўлларни машғаласимон
Ёритиб турибди ўша армонлар!..
Сезаман, қайдадир ўқлар камари
Тетик сақлаб турар аскар жуссасин.
Тил уқмас тўплар-чи, ваҳший, жангари,
Тагин бошламакчи уруш қиссасин.
Дунёни замбарак оғзига жойлаб,
Тантана қурарни йўқлик лашкари?
Совуқ мармартошни сийпалаб, силаб,
Кезиб юрарманми яна сарсари?
Бу не сўз? Бу не ҳол? Сўрай кимдан ҳам,
Гар жавоб бермасанг, эй улуг Ҳаёт!
Армонсиз яшарди бу кўҳна олам,
Бир жондек қўзғалса якдил Одамзод!"

Узун кечаларда хаёл тўлқини
Босиб келаверар гуруҳ ва гуруҳ.
Туннинг панжасидан қочиб, юлқиниб,
Аста кетиб борар оромсиз бир Руҳ...

Жиндай кўрқув бору, унга негaдир
Боқаман, кўзимни олмасам дейман.
Кўрқаман, охири бoриб кимгaдир
Мен ҳам армон бўлиб қолмасам дейман!

Тонг ҳам ёришмакда шу он фалакда,
Қуёш илинжида товланар осмон.
Дашт аро кетмакда бир соя якка:
Шoир, у Рух эмас, мангулик Армон!...

ШОИРНИНГ БИР КУНИ

(Миртемир домлага ҳазил)

Шоир турар эрталаб,
Нонуштага ўтирар.
Сўнг тунда битмай қолган
Чала шеърин битирар.
Ўғил кетади ишга,
Ўқишга жўнар келин.
Китобни ёпиб шоир
Гуларга қарар кейин.
Чанқаб ётган атиргул
Тагига сув қуяди.
Шамол буккан райҳоннинг
Қаддин ростлаб қўяди.
Хомток қилар серманак,
Кун тегсин, деб узумга.
Вақти келиб шакаланг
Бош эгсин, деб ўзимга.
Тиним билмайди шоир
Куннинг қизгин чоғида.
Кечгача қолиб кетар
Куйманиб ўз боғида.

“Кеч бўлди-ку! Бас, етар!
Иш қилдингиз кирои!” –
Дея меҳнат ҳақиға
Бўса берар кеннойи...

ФОТИҲА СУРАСИ ИЛҲОМИ

Бисмиллоҳир раҳмонир раҳийм

Мақтовлар сенгадир, парвардигорим,
Ўзинг меҳрибонсан, айлагил шафқат.
Қўлингда жазо-ю сийловнинг бори,
Сенга сигинамиз, тилаймиз мадад.
Шундайин ҳақ йўлга бошла бизларни,
Насибамиз бўлсин неъматларинг то
Йўлидан адашган толесизларни
Бизларга дуч этма, учратма асло!

УЙҒОНИШ

Қировли саҳарлар
Қолдилар йироқ,
Эсимга тушмоқда
Қуёшли чоғлар.
Томларда лов этди
Лолақизғалдоқ,
Шамоллар сеҳридан
Уйғонди боғлар...

Ҳамиша ҳаётнинг
Қудрати голиб,
Ёруғ кун андуҳни
Айлайди унут.
Тугилган мушт каби
Кўкка ўқталиб
Барг ёзмоқ пайида
Каллакланган тут.

Қиш ичи увишган
Танини ёзиб,
Чипта қоп тўнини
Ташлагани зум,

Томга чиқайин деб,
Қўлларин чўзиб,
Тармашиб ётибди
Эринчоқ узум.

Зил-замбил қопқоқли
Сандиқ ичидан
Авайлаб олинар
Атлас кўйлақлар.
Қизлар кийиб ўтар
Катта кўчадан,
Куймаса ҳам куяр
Ошиқ юраклар!

Пичан ўримиға
Фурсат бўлса ҳам,
Бозорга борар-да,
Кезиб худди хон,
Ўроқнинг минг хилин
Кўриб, чинакам
Қиличдай кескирин
Танлайди деҳқон.

Отам гулқайчисин
Қидирар томдан,
Яхши ният, дейди,
Одамга тирак.

Боғнинг бир четида
Саҳармардондан
Қатор қилиб экар
Қаламча терак...

“Кичкина укангни
Ўйлайман кўпроқ...
Қолганинг-ку йўлинг
Топиб кетарсан.
Ниҳоллар ҳадемай
Ёзади япроқ,
Беор ва ўсувчан
Бўлар бу нарсa.

Тўрттасин чорчўпга
Чамалар кўнглим,
Вассажуфт чиқади
Булардан эса.
Уй қуриб бераман,
Борди-ю ўғлим
Каттароқ кенг уйга
Кўчаман, деса...”

...Дилларда баҳорнинг
Момиқли зарби,
Кўнгилда тирилар
Ҳавас ва сеҳр.

Дунё ўн тўрт кунлик
Тўлин ой каби
Тошдай дийдада ҳам
Уйғотур меҳр!

Қишнинг уйқусидан
Турайлик тезроқ,
Йўқ эса, бизлардан
Кулар бу чоғлар,
Аллақачон томда
Ёнган қизғалдоқ,
Шамоллар сеҳридан
Уйғонган боғлар!

САНАМГУЛ

Санамгул! Ўхшашинг йўқдир жаҳонда,
Сен мангу яшайсан сирли маконда.
Балқиган жамолинг кўргани онда,
Уялиб ловуллай беради қуёш.

Санамгул! Сочларинг эрк тимсолими?
Ўзин ҳар ён ташлар толим-толими,
Недандир хомтама ошиқ ҳолини,
Холингдай қорайтма, золим қаламқош.

Санамгул! Дилимни доғлама пинҳон,
Дилимни, йўлимни боғлама пинҳон.
Бургутга – осмон, полвонга – майдон,
Йигитга ёр керак, ёрга-чи, сирдош.

Санамгул! Башарнинг порлоқ фарзанди,
Исмингни ким айтса бўлғувси банди,
Бунча сеҳргарсан, тантисан, танти,
Битта жон сенгадир, омон бўлса бош.

Санамгул! Ўхшашинг қани жаҳонда?
Жабру жафойингдай жабр қаёнда?
Зулм қил, не бўлса, майли имконда,
Тоғликлар отғувси ахир фақат тош!...

ЯНГИ ТАНИШЛАР

(Ҳазил)

Янги танишдилар йигит билан қиз...
Сўз ҳам кела қолмас тилга, ажабо.
“Сиз... нималар ҳақда ўйлаётирсиз?” –
Нозланиб сўрайди гўзал дилрабо.
Йигит ерга қарар, юзини бурар:
“Сиз ўйлаган ўйни ўйлайман фақат...”
Қизнинг жаҳли чиқар, ўрнидан турар:
“Уятсиз экансиз! Уят-е! Уят!..”

БЕКИНМАЧОҚ

Оппоқ кечаларда кўчалар тиниқ,
Машҳур бекинмачоқ ўйини кетар.
Бурчак-бурчакларга буқиб, беркиниб,
Сукунат қўйнида болалар кутар.

Паккада қолардим мен эса ҳар гал,
Мен излаб топишни яхши кўрардим.
Садақайрағочнинг ортига гўзал –
Қизча ҳам яширинар – шундайди дардим.

Қидириб у қизни топардим доим,
Болалар норози бўлгани онда,
Ёнимда турарди кулиб мулойим,
Уни топганимдан боши осмонда.

Бугун ул дўстлардан дарак йўқ, мана,
Бугун ул қизалоқ қайдадир, ҳайҳот!
Улкан ўйинларга тортди замона,
Бурчак-бурчакларга яширди ҳаёт!

Ташвишлар тоғини орқалаб озод,
Тонг билан чиқаркан катта кўчага,
Бир лаҳза, бир лаҳза орзиққанча шод
Қайтгим келар ўша оппоқ кечага...

Дўстлар, бошингизда қандайин савдо,
Қандайин шодликдан ёнасиз бугун?
Бугун тепангизда тиниқми само?
Бугун дилингизда йўқмидир тугун?

Оппоқ кечаларда мурғак дил аро
Рўёбга чиқмоғин кутган орзулар,
Бугун барг ёздими ям-яшил ва ё
Маъюс хотирага айланди улар?

Сен қайга яшириндинг, эй мулойим қиз?
Қидириб сени ҳам тополмай қолдим.
Беркингандай осмон қаърига юлдуз,
Белгисиз ёқларда сен ҳам йўқолдинг.

Сен дилбар қиз эдинг, хушчақчақ, лобар,
Топдингми ўзингга муносиб бир ёр?
Тинчмисан, соғмисан, хабар бер, хабар,
Бахт олиб келдими сен кутган баҳор?

Балки сен, моҳпайкар, гулруҳ, нозиктаъб,
Дунё маликаси дегулик бир қиз,
Қайси бир нодоннинг раъйига қараб,
Турмуш кечирасан ночор ва ҳиссиз?..

Бекинмачоқ, дедик, яшириндик охир,
“Беркин!” – деб ланг очди ҳаёт ҳам қўйнин.
Бугун, мана, кўрдим, қанчалар оғир,
Қанчалар шафқатсиз экан бу ўйин!

Гулни беркитгандим, қолибди хазон,
Ўтни яширгандим – кул топдим фақат.
Яшириндими, ортиқ қайтмагай имкон,
Яшириндими, ортиқ қайтмас муҳаббат!

* * *

“Хайр! Кўнгил иши нозик, – дедим мен, –
Қайта изим тушмас, бўлди, бу ёққа!”
Нечун кўз ёшингни дарё қилиб сен
Шижоат топмадинг: “Қолгил!” демоққа?

Қайтдим.... Дил юзидан ўта олмай мен,
Согинч олиб келди яна бу ёққа.
Нечун бардошингни адо қилиб сен,
Жасорат этмадинг: “Кетгил!” демоққа?

Туйғулар тин олар, хаёллар қотар,
Кўнгил бола мисол тийиқсиз; фақат,
Ўзин ерга урар, осмонга отар
Икки юракдаги битта муҳаббат....

СЕН

Сен бир гулсан, гулки, уфор исларин
Шамолларга таратмаган, сочмаган.
Илтижоли эсса ел, сарин-сарин,
Истаб туриб оғушини очмаган.

Сен бир шароб, қадаҳдаги лолагун,
Лим-лим тўлган, тўкилмоқни билмаган.
Тўкилса ҳам тўкилмаган мен учун,
Қатраси ҳам менга насиб қилмаган.

Сен бир кўзгу, оппоқ тонгдан тиниқроқ,
Тун ярмида ёнган юлдуз нуридай.
Жамолингга термиламан мен, бироқ
Кўзим кўрмас сени сеҳринг зўридан.

Сен бир қўшиқ, ҳиссиётли, тугёнли,
Оҳанглари серфусуну сержаранг.
Куйлай дейман кўнгилдаги имон-ла,
Кўнгилнинг ҳам, овознинг ҳам ҳоли танг.

Сен бир орзу, милтираган олисда,
Гарчи ўзга томон элтар йўлларим,
Мажлисингни, висолингни дил истаб,
Қўл чўзаман, аммо етмас қўлларим.

Сен – ниятсан, сен – умидсан, сен ҳаёт,
Борлиқ-йўқлик ғамларини емассан.
Сен – роҳатсан, фароғатсан умрбод,
Фақат менинг жонимга жон эмассан!

* * *

Сизни яхши кўрсак, айб биздами?
Гар гўзал бўлсангиз, айб сиздами?
Сўзласангиз, сўздан эрийди тошлар,
Тикилсангиз, қайтар қиличнинг дами!

Нега қўлларимдан тутмайсиз ахир,
Тоқати тоқ бўлиб кутмайсиз ахир?
Гул-гул яшнаб кутиб олмайсиз мени?
Соғиниб-соғиниб қолмайсиз мени?

Диллар талпинади, асло тўсиқ йўқ,
Ошиқ дил оҳидай порлоқ қўшиқ йўқ.
Тоғлар ортда қолар, дарёлар қолар,
Бизларга руҳ берган толега қуллуқ!

Севмоғу севилмоқ эрур ҳаққимиз,
Умид-ла боқамиз висол тонгига.
Майли, бир лаҳзага учрашайлик биз,
Аммо муҳр бўлиб қолсин мангуга!

СЕНГА БАҒИШЛАНГАН СОНЕТЛАР

1

Мен сени севардим севгандай гулни,
Ортиқ даражада қўйгандим бино.
Маҳлиё этардинг ошиқ кўнгилни,
Нозли қўлларингга қўйганда хино.

Ҳижронли дамларда бўлмиш ошино,
Сеҳру ситамингга шайдо бу қулни
Бир сийла – кўксига аста бос қўлни,
Сўнг қўйиб юрмассан қўлингга хино.

Ҳасадгўй дугонанг қўлингни кўриб:
“Қаердан топдинг? – дер. – Шу ёшга кириб,
Бундай зўр хинони учратмовдим мен!”

Мамнун жилмаясан, ловулар юзинг,
Дейсан: “Топганим йўқ.... Бор эди ўзи....”
Хино сифатини сен биласан, сен!

2

Сочинг тараганда ойнага боқиб,
Дедим: “Ҳа, қизларнинг қирқта жони бор”.
“Йигитлар жони-чи, – дединг тутоқиб, –
Ўнта-ю, ўқлоғдек, қилмагудек ор!”